

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

Ser. I. Tu cum jejunaveris unge caput tuum. Matt. 6.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

tur : ut nec ab his sine dolore possit avelli , nec ad illa sine magno gemitu vel raro queat admitti. Hinc nempe vim faciunt qui quærunt animam meam , ut clamare necesse sit : *Infelix ego homo , quis me liberabit de corpore mortis huius* ^b ? Inde priusquam comedam suspiro , *quia regnum cœlorum vim patitur , & violenti rapiunt illud* ⁱ. Nihilominus tamen & illic unitas , & hic tenenda divisio est : sicut & Adam soporatus est in contemplatione , & animalia nominum impositione discrevit. Sic nimirum sic & Abraham in sacrificio non quidem volatilia , sed animalia legitur divisisse ^k. Et Martha erga multa turbatur ^l , cum unum sit necessarium. Necessarium planè unum , & maxime necessarium , quoniam hæc pars optima , quæ non auferetur. Cessabit divisio cum venerit plenitudo , & erit totius sanctæ civitatis Hierusalem participatio in id ipsum. Interim Spiritus sapientiæ non modò unicus , sed & multiplex est : inferiora quidem in unitatem solidans , sed sub iudicio exteriora distinguens. Utrumque tibi in primitiva Ecclesia commendatur ^m , *quando multitudinis credentium erat cor unum , & anima una* , ne volatilia scinderentur : *dividebatur autem singulis prout cuique opus erat* , ut animalia secarentur. Sit igitur etiam in nobis , charissimi , unitas animorum , unita sint corda diligendo unum , quærendo unum , adhærando uni , & ipsum invicem sentiendo. Sic nimirum exterior ipsa divisio & evadit periculum , & scandalum non incurrit , dum videlicet etsi propria cuique tolerantia , propria quoque nonnunquam in terrenis agendis sententia , sed & diversa interdum dona gratiarum , nec membra omnia actum eundem videntur habere : unitas tamen interior & unanimitas ipsam quoque multipliciter colligat & constringit charitatis glutino , & vinculo pacis,

IN CAPITE JEIUNII.

Quid ungeri caput , & faciem lavare ?

SERMO I.

Tu , cum jeunaveris , unge caput tuum , & faciem tuam lava ,
Matth. 6. c.

Hodie dilectissimi sacrum Quadragesimæ tempus ingredimur , tempus militiæ Christianæ. Non nobis singularis est hæc observatio ; una omnium est , quicumque in eandem fidei conveniunt unitatem. Quidni commune sit Christi jeiunium omnibus Christianis ? Quidni caput suum membra sequantur ? Si bona suscepimus ab hoc capite , mala autem quare non sustineamus ? An respuere tristitia volumus , & communicare jucundis ? Si ita est , indignos nos capitis huius participatione probamus.

*Fide quid
sentiendum*

probamus. Omne enim quod patitur ille, pro nobis est. Quod si in opere salutis nostræ ei collaborare piget, in quo deinceps coadiutores nos exhibebimus illi? Non est magnum, si jeiunet cum Christo, qui sessurus est ad mensam Patris cum ipso. Non est magnum, si compatitur membrum capiti, cum quo & glorificandum est. Felix membrum, quod huic adhæserit per omnia capiti, & sequetur illud quocumque ierit. Alioquin si forte abscindi separarique contingat, privetur statim necesse est etiam spiritu vitæ. Quæcumque enim portio capiti non cohæret, unde ei iam sensus aut vita? Nec sanè deerit qui expositam occupet, ut ne tunc quidem sit absque capite. Germinabit rursus radix amaritudinis, venenatum caput iterum pullulabit. Illud, inquam caput, quod in eo contriverat ante fortis mulier mater Ecclesia. Dico autem quando per eam regeneratus est in spem vitæ, quem natura filium iræ mater carnalis ediderat.

*de Christianis
ieiunium de-
stantibus.*

Videbit ergo jam, si fuerit qui revelatos habeat oculos cordis, & spiritualiter intueatur, horrendum omnino monstrum, corpus quidem hominis, caput autem dæmonis habens. Non solum autem, sed etiam erunt novissima hominis illius peiora prioribus, cum vipereum illud caput, quod prius fuerat amputatum, non absque septem nequioribus se revertatur. Quis non solo contremisecat auditu? Tollens membrum Christi, faciam membrum dæmoniorum? Abscissus autem à corpore Christi, Satanæ miser incorporabor? Sit procul à nobis semper execranda ista communicatio, Fratres mei. Mihi omnino adhærere tibi bonum est, ô Caput gloriosum & benedictum in sæcula, in quod & Angeli prospicere concupiscunt. Sequar te quocumque ieris. Si transferis per ignem, non avellar à te, non timebo mala quoniam tu mecum es. Tu dolores meos portas, & pro me doles: tu prius tranlis per angustum passionis foramen, ut latum præbeas sequentibus membris ingressum. *Quis nos separabit à Charitate Christi* ^a? Ipsa enim est per quam omne corpus per nexus & juncturas crevit. Hoc glutinum bonum, cuius meminit Elaias ^b. Hæc, per quam *bonum est & jucundum habitare fratres in unum* ^c. Hoc unguentum quod descendit à capite in barbam, à capite descendit & in oram vestimenti, ut ne minima quidem simbria careat unctio. In capite siquidem plenitudo gratiarum, de qua accipimus omnes, in capite universitas miserationis, in capite inexhaustus fons pietatis divinæ, in capite affluentia tota spiritualis unguenti, sicut scriptum est ^d: *Vnxit te Deus, Deus tuus, oleo lætitiæ præ participibus tuis.* Ipsum tamen quod tam copiosè Pater unxerat caput, Maria quoque ungere non veretur. Calumniantur quidè discipuli ^e, sed respondet Veritas pro ea, quod bonum opus sit operata. ^e *Matt. 26.*

*Qui à Christo
Capite se separat,
mōritur,
aut monstrū
fit.*

^a Rom. 8.
^b Elaiæ. 41. b

^c Psal. 132. a

^d Psal. 44. a

^e Matt. 26.

Denique & nobis hodie quid præcipit in Evangelio? Tu (inquit) *cum jeiunaveris, unge caput tuum* ^f. Mira dignatio. Spiritus Domini super eum, eo quod unxit eum, & nihilominus tamen Evangelizans pauperibus ait: *Unge caput tuum*. Complacet sibi Pater in Filio, & dum vox sonat in æthere, descendit Spiritus in columba. Putatis fratres, quia Christi baptismo chrisma defuerit? Manet Domini spiritus super ipsum; & unctum ab eo quis dubitet? *Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui* ^g. Hæc planè spiritualis unguenti fragrantia est. Unxit Pater Filium præ participibus suis, in quo præ cæteris singulariter complacet sibi. Pater enim diligit Filium, affectu utique divino, & inexperto omni creatura. Unxit, inquam, præ participibus suis, accumulans super eum universa charismata benignitatis, mansuetudinis, & suavitatis, abundantius cum replens visceribus misericordiæ & miserationis. Unctum denique misit ad nos, quem nobis exhibuit plenum gratiæ & miserationis. Sic unctum à Patre est caput nostrum, & nihilominus ungi postulat & à nobis. *Cum jeiunaveris* (inquit) *unge caput tuum* ^h. Itane aquam petit à rivulo fons indeficiens? Petit sine dubio, aut certè repetit magis. *Ad fontem enim unde exeunt, flumina revertuntur ut iterum fluant*.

Non verò ut minus habens quod dederat Christus repetit, sed ne tibi pereat quicquid ad eum referre volueris. Si quidem etiam fluminis aqua si stare cœperit, & ipsa putrescat, & inundatione facta superveniens repellatur. Sic planè, sic gratiarum cessat decursus, ubi recursus non fuerit: nec modò nihil augetur ingrato, sed & quod acceperat, vertitur ei in perniciem. Fidelis autem in modico censetur dignus munere ampliori. Unge igitur caput tuum refundens in eum qui supra te est, quicquid in te est devotionis, quicquid delectationis, quicquid affectionis. Unge igitur caput tuum, ut si quæ in te est gratia revertatur ad ipsum: nec tuam quæras gloriam, sed ipsius. Ungit enim Christum, qui bonus eius odor est in omni loco. Memento sanè adversus hypocritas hunc processisse sermonem. *Nolite* (inquit ^k) *feri sicut hypocritæ tristes*. Non omnimodam nobis tristitiam interdicit, sed quæ in facie est coram hominibus. Aliòquin *cor sapientis ubi tristitia* ^l: & Paulum quoque discipulos contristasse non piget ^m, pro eo quod contristati sunt ad salutem. Non est talis tristitia hypocritarum: non in corde, sed in facie est. Exterminant enim facies suas.

Nota proinde quod non dixerit, Nolite esse sicut hypocritæ tristes, sed, nolite fieri, hoc est fingi. Sic quippe vulgò dicitur. Tristem se facit, aut magnificat se: &c. Qui beatificat te, in errorem te adducit; & similia,

Gratitudo cumulat beneficia.

^f Matt. 6. c

^g Matt. 3. d

^h Eccli. 1. b

ⁱ Eccli. 7. a

^j 2. Cor. 7. c

milia, quæ simulationis sunt, non veritatis. *Tu autem cum jeiunaveris, unge caput tuum, & faciem tuam lava.* Exterminant illi faciem, tu autem lavare juberis. Est autem facies, quæ in facie est conversatio. Hanc fidelis Christi servus lavat, ne quod offendiculum præbeat intuenti: hypocrita magis exterminat, dum singularia magis & inusitata sectatur. Sed nec caput ungit, cuius affectio elongatur à Christo, & vanis favoribus delectatur. Ungit potius semetipsum, ut propriæ fragrantiam opinionis respergat. Aut certè quia manifestum est non esse caput hypocritæ Christum: nec suum tamen quaecunque caput ungere potest, cuius mens non propriæ testimonio conscientiæ sed adulationibus demulcetur. *Date nobis (aiunt fatuæ virgines) de oleo vestro.* Cur hoc? Quia in vasis suis oleum non habent. Sed non est prudentium hujuscemodi oleum dare. Quod enim sibi fieri nolunt, quando ipsi facient aliis? Audi verò Prophetam, cui incerta & occulta sapientiæ suæ revelaverat Deus, *Oleum, inquit, peccatoris non impinguet caput meum.* Emunt oleum istud hypocritæ sicut ait Dominus: *Amen dico vobis, receperunt mercedem suam: Exterminant enim facies suas, ut appareant jeiunantes.* Vides quam brevi sermone hypocritas & singularitatis notat, & arguit vanitatis. Vide etiã quàm paucis & coram Deo suadeat bona, & coram hominibus providere. *Unge caput tuum, & faciem tuam lava,* hoc est, sic te irreprehensibilem foris exhibe, ut divinam tibi conciliare studeas gratiam: & ante oculos humanos non propriam quæras gloriam, sed Auctoris.

Potest tamen & alio modo *lota facies*, conscientia pura, & *unctum caput* intelligi mens devota. Quod si id probas, adversus duplex vitium quod maximè solent appetere jeiunantes, hæc duo verba *ablutionis* & *unctionis* dicta videntur. Alius enim jeiunat studio vanitatis & huic dicitur, *Faciem tuam lava.* Alius jeiunat cum in patientia & rancore, & huic opus est, ut *caput unget.* Est autem caput istud, mens interior, quæ tunc ungitur in jeiunio, cum spiritualiter delectatur in ea. An verò tibi novum videtur, ut dicamus caput ungi jeiunio? Ego plus dico, etiam impinguatur. Nunquam ne legisti quod scriptum est, *Ut alat eos in fame?* Est ergo jeiunium corporis, capitis unctio, & carnis inedia, refectio cordis. Quidni dixerim unctioem, quæ & medetur vulneribus, & exasperatas conscientias lenit? Emat igitur hypocrita jeiunio suo oleum peccatoris, ego meum interim non vendo jeiunium, & ipsum mihi oleum est quo ungar. *Unge (inquit) caput tuum,* ne quid forte murmuris aut impatientiæ subeat. Non solum autem, sed & *gloriare in tribulatione*, sicut ait Apostolus. *Gloriare, inquam, sed absque omni studio vanitatis: ut sit etiam facies munda ab oleo peccatoris.*

Conversatio sincera non ficta aut simulata.

Hypocrita non suæ conscientiæ, sed aliene scientiæ student.

n Matt. 25. 1

*o Psal. 104. b
p Matt. 6. c*

Hypocrita singularitatis & vanitatis arguuntur.

Duplex vitium jeiunantibus maximè cavendum:

Vana gloria & impatientia.

q Psal. 32. d

r Rom. 5.